

OPINIE

Geef leerlingen onderwijs dat hen weerbaar maakt

Leerlingen in Nederland weten steeds minder over geschiedenis en aardrijkskunde, blijkt uit onderzoek. Onze zuiderburen in Vlaanderen tonen dat dat ook anders kan.

HENDRIK ATZE VAN DOEZUM
GIJS KORENBLIK

Deze week deden duizenden vmbo-t-leerlingen examen geschiedenis. En eerlijk is eerlijk: dit is veruit het mooiste examenprogramma dat er bestaat. Leerlingen leren over het ontstaan en de werking van de Nederlandse staatsinrichting én worden mini-expert in de twintigste eeuw. Ze leren kennis en vaardigheden waarmee ze de complexe wereld om hen heen beter begrijpen en in context kunnen plaatsen.

Het is een prachtig vak, vol verhalen — van het zoetsappige moment waarop Willem II afstand deed van zijn macht tot het ontstaan van Europese en internationale samenwerking. Toch kwam vorige week het peilingsonderzoek van de Onderwijsinspectie naar buiten, met een pijnlijke conclusie: Nederlandse kinderen scoren steeds slechter op aardrijkskunde en geschiedenis. Verrassend? Allerm minst. Want wie oorzaken zoekt, hoeft daar niet eens een geschiedenisles voor gevolgd te hebben.

Uit het onderzoek Peil.Mens en Maatschappij blijkt dat leerlingen in groep 8 steeds minder weten over hun eigen land, de wereld en hoe die in elkaar steekt. Topografie? Matig. Inzicht in tijdvakken en historische gebeurtenissen? Onder de maat. En dat terwijl leerkrachten zichzelf wel degelijk bekwaam achten in deze vakken.

Waar het dan misgaat? Simpel: er is te weinig tijd, te weinig ruimte en steeds minder aandacht voor deze kennisgebieden. Op de basisschool zijn aardrijkskunde en geschiedenis samengesmolten in een vage vergaarbak onder de noemer *wereldoriëntatie*. Een containerbegrip dat bovendien steeds minder onderwijs-

tijd krijgt. Want ‘basisvaardigheden’ zouden belangrijker zijn dan basis-kennis. Ja, taal is belangrijk — maar taal zonder inhoud is als rekenen zonder getallen. Je kunt woorden maken, maar je weet en zegt niks.

Op het voortgezet onderwijs is de situatie niet veel beter. Zeker op het vmbo, waar vakken als mens & maatschappij en burgerschap steeds vaker dienst doen als container voor abstracte competenties. En nu worden er ook nog praktijkgerichte programma’s ingevoerd die vakken als geschiedenis en aardrijkskunde vervangen — met de belofte van vaardigheden, maar zonder stevige kennisbasis.

Deze vakken helpen je om jezelf te verhouden tot je omgeving

En dat is kwalijk. Want deze vakken zijn essentieel voor een samenleving. Ze vormen het fundament onder democratisch besef, wereldbeeld en kritisch denken. Als je goed oplet tijdens deze lessen, zie je het nieuws van morgen en begrijp je de wereld van vandaag. Je leert waarom oorlogen uitbreken, waarom landen samenwerken, hoe grenzen zijn ontstaan, en waarom vrijheid nooit vanzelfsprekend is. Deze vakken helpen je om jezelf te verhouden tot je omgeving, tot andere mensen, tot het verleden én de toekomst. Ze vormen burgers die begrijpen waar ze zijn, waarom het ertoe doet, en wat hun rol daarin is.

Juist in een tijd waarin algoritmes onze informatie filteren, populisme de nuance ondergraaft en nepnieuws zich razendsnel verspreidt,

hebben we onderwijs nodig dat leerlingen weerbaar maakt. Aardrijkskunde en geschiedenis doen precies dat. Ze bieden context waar de waan van de dag alleen incidenten toont. Ze schetsen lijnen door de tijd, in plaats van losse flarden meningen. Ze brengen rust in een wereld vol ruis.

En dan terug naar Willem II. Hij deed vrijwillig afstand van zijn macht. Zijn vader, Willem I, moest ook iets loslaten: België. Onze zuiderburen vochten zich los van het Nederlandse gezag, en sindsdien maken wij grappen over hun intellect. Maar misschien lachen zij straks het hardst.

Want onder leiding van de Vlaamse onderwijsminister Zuhal Demir (N-VA) zijn in België nieuwe minimumdoelen ingevoerd. In het Vlaamse curriculum is volop ruimte voor geschiedenis, aardrijkskunde en kennis in het algemeen. Er is zelfs 15 procent meer onderwijstijd voor deze vakken vrijgemaakt, omdat ze bijdragen aan de algemene vorming van kinderen. Duidelijke doelen, stevige vakinhoud, structurele tijd.

Het is tijd om hun voorbeeld te volgen. Niet alleen omdat het de taalvaardigheid, het kritisch denken en de burgerschapsvorming ten goede komt. Maar vooral om te voorkomen dat wij voortaan de hoofdrol gaan spelen in een mop. ‘Zeg, hebde gij dat al gehoord van die domme Hollander?’

Hendrik Atze van Doezum is geschiedenisdocent op het Lauwers College in Buitenpost. Op deze plek in de krant verbindt hij eens per twee weken actuele gebeurtenissen aan het verleden. Dit stuk heeft hij geschreven samen met Gijs Korenblik, geschiedenisdocent op het Isendoor College en voorzitter van de VGN vmbo-commissie.

‘Aardrijkskunde en geschiedenis bieden context waar de waan van de dag alleen incidenten toont.’

FOTO: AFP